

УДК 784.087.612.1(510)

DOI 10.34064/khnum1-75.07

Цзян Цінь

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського,
аспірантка кафедри інтерпретології та аналізу музики

e-mail: 923225851@qq.com

ORCID iD: 0000-0003-126107895

**Творчість китайських сопрано
в аспекті глобалізаційних процесів**

Творчість китайських митців усе частіше привертає увагу західно-європейської спільноти: слухачів, композиторів, виконавців, музикознавців. Можна констатувати, що інтерес, який спочатку був зумовлений яскравою самобутністю національного мистецтва Китаю та специфікою музично-мовленнєвих ресурсів, тепер дедалі частіше пов'язаний із досягненнями виконавських шкіл, одним із чинників розвитку яких є глобалізація. Мета статті – на прикладі творчості видатних сопрано Чжоу Сяоянь / Zhou Xiaoyan, Чжан Ліпін / Zhang Liping, У Біся / Wu Bixia, Каролін Чжан Юй / Zhang Yu Carolyn дослідити, яким чином глобалізаційні процеси впливають на індивідуальні траєкторії розвитку конкретних митців. Визначено, що відкритість кордонів, можливість навчання та сценічної кар'єри в інших країнах, збагачення через присвоєння досвіду інших народів є дуже важливим фактором розвитку сучасних митців та національних виконавських шкіл. Водночас, усе більш затребуваною стає традиційна культура, презентація якої може стати чинником, що зумовлює успішність вокаліста.

Ключові слова: глобалізація; музична культура; вокальне мистецтво; творчість китайських сопрано; вокальні школи.

Постановка проблеми.

Глобалізація – невід'ємна складова сучасного життя в усіх його вимірах – політичному, економічному, соціальному. Проте чи не найбільше процеси, що знищують ще вчора всім зрозуміли лінії розмежування націй і народів, впливають на культурно-мистецьку сферу. Саме тому самобутність висловлювання, плекання традиційної

національної спадщини сьогодні стає трендом, що відображає свідомий спротив уніфікації і стандартизації.

Водночас маємо визнати, що доволі потужними є й зворотні процеси – намагання опанувати, присвоїти надбання інших країн та цивілізацій. Саме це спостерігаємо в музичній культурі сучасного Китаю, якій притаманне прагнення долучитися до європейських практик, подолати величезну відстань, що зумовлена багатьма факторами, найважливішим з яких є мовний та мовленнєвий. Академічна вокальна школа країни за останнє століття пройшла шлях від перших етапів свого становлення, пов'язаних із запрошенням іноземних фахівців високого рівня, до безумовного успіху китайських виконавців на міжнародній сцені, адже видатні співаки – вихідці з цієї країни – працюють у найвідоміших оперних театрах світу. У праці Чжоу Ї визначено чинники, що вплинули на еволюцію вокальної традиції Китаю, зокрема:

- 1) «концертна / гастрольна діяльність іноземних співаків;
- 2) діяльність китайських митців, спрямована на поширення та досягнення європейського культурного досвіду;
- 3) поступове накопичення відповідної науково-методичної бази та вироблення національного інваріанту навчальних програм;
- 4) розвиток концертного виконавства та музичного життя як системи, утворюваної взаємодією різних типів музикування;
- 5) використання технічних засобів комунікації» (Чжоу Ї, 2021: 97).

Мета ж нашої статті – на прикладі творчості видатних сопрано визначити, яким чином глобалізаційні процеси впливають на індивідуальні траєкторії розвитку конкретних митців.

Останні дослідження і публікації. Поставлена мета зумовила звернення до робіт китайських дослідників, кожен з яких обрав власний ракурс вивчення актуальної проблематики вокального мистецтва. Так, відомий у Китаї викладач вокалу Ці Мінвей у дисертаційному дослідженні «Жанрово-стильові пріоритети професійної підготовки вокалістів Китаю на етапі глобалізації» спрямовує увагу на визначення критеріїв відбору репертуару в класах

академічного співу Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського та Уханьської консерваторії (Китай) і доходить висновку, що вони «служують гарантом забезпечення спадкоємності європейського мистецтва в системі культурного діалогу “Схід–Захід” (“своє–чуже”))» (Ці Мінвей, 2018: 166).

Важливою позицією дисертаційного дослідження Чжоу Ї, безумовно, є авторське визначення індивідуального виконавського стилю вокаліста – «це комплекс музично-мовленнєвих ресурсів, що характеризує і визначає технологічні та естетичні параметри сценічної творчості співака» (Чжоу Ї, 2021: 159–160). Також у роботі представлені яскраві творчі портрети видатних китайських співаків, діяльність яких є чудовим прикладом того, як та яким чином трансформувалася вокальна культура країни за останні 100 років, остаточно інтегрувавшись у загальносвітову. Не менш важливим у цьому аспекті є ще одне дисертаційне дослідження, авторка якого, Сун Яньїн, поставила перед собою достатньо амбітну мету «здійснити комплексне дослідження процесу становлення у Китаї професійної вокальної освіти та розвитку школи європейської академічного співу» (Сун Яньїн, 2016: 7).

Інноваційною складовою цієї розвідки є огляд та систематизація фактів життєтворчості видатних китайських сопрано у світлі діалектики глобалізаційних процесів сучасності.

Методологія дослідження. Пропоноване дослідження спирається на принцип історизму, загальнонаукові методи індукції та систематизації, а також на біографічний метод.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Перш за все, зауважимо, що внаслідок дії багатьох чинників китайська музика довгий час розвивалася відокремлено, по суті не маючи точок перетину з традиціями інших народів. Водночас, незважаючи на те, що Китай – найстаріша держава у світі, інші народи фактично тільки на межі XIX–XX століть відкрили для себе красу та самобутність культури цієї країни (тут згадаємо найвідоміший приклад – цитування однієї з найпопулярніших народних китайських пісень «Жасмин» Мо Лі Хуа/茉莉花 в опері Дж. Пуччіні «Турандот»).

Таким чином, початок ХХ століття можна вважати своєрідною точкою відліку, від якої починається довгий та непростий процес взаємовпливу китайських та західноєвропейських традицій, що особливо складно відбувався у вокальному виконавстві. Це зумовлено тим, що співоча традиція кожного народу спирається на його мову. Як зазначає Ці Мінвей, «мелос завжди втілює зв'язок з національними особливостями мови / мовлення» (Ці Мінвей, 2018: 113). Саме тому для опанування китайськими співаками традицій *bel canto* – панівної європейської техніки (школи) співу – знадобилося багато часу та зусиль видатних митців, які вбачали в цьому свою особисту місію.

Витоки цього процесу знаходимо у так званому «Русі четвертого травня» / Wùsì Yùndòng / 五四运动, що проголосив необхідність переорієнтації політики Китаю (зокрема, й культурної) з традиційних національних на західноєвропейські цінності. Це, крім іншого, стало поштовхом до організації перших концертів іноземних музикантів у Китаї, створення Вокальної асоціації Пекінського університету та, головне, визначило творчу долю митців, які вибирали навчання в Європі для того, щоб згодом створювати власні виконавські школи в Китаї.

Однією з таких Вчителів, значення творчості якої неможливо перебільшити, є Чжоу Сяоянь / Zhou Xiaoyan / 周小燕 (1917–2016). Репортер «Нью-Йорк Таймс» / «The New York Times» Роберт Тернбул / Robert Turnbull пише, що спочатку вона навчалася співу «в італійській католицькій школі, а в 1936 році вступила до Національної музичної консерваторії, що пізніше стала Шанхайською консерваторією. Коли її викладачка заявила, що її голос “надто хрипкий”, пані Чжоу вирішила продовжити навчання в Європі <...>. Там вона розвинула дзвінку ліричну колоратуру з чистотою тону, що ідеально підходить для таких партій, як Джильда в “Ріголетто” Верді і Лакме в однойменній опері Деліба. Але з огляду на те, що, за її словами, “на той час у Китаї не було опери”, вона перейшла на концертний репертуар, що включає пісні Форе та Дебюссі» (Turnbull, 2010).

Зазначимо, що саме педагогічна діяльність Чжоу Сяоянь визначила формування національної школи академічного вокалу. Це був

доволі стрімкий, проте не простий процес, адже значна частка суспільства була проти засилля іноземних музикантів, присвоєння чужих традицій. Як зазначає Чжоу Ї, «аргументація спиралася на два важливі моменти: потребу збереження національних традицій співу та на думку, що повноцінне освоєння бельканто китайськими співаками неможливе через суттєву різницю вокального мовлення. Адже мова визначає всі параметри мелосу – семантичні, інтонаційні, композиційні, емоційні тощо» (Чжоу Ї, 2021: 67).

Крім того, необхідно пам'ятати про те, що ХХ століття – складний етап в історії Китаю – падіння імперії, громадянська війна, формування Китайської Народної Республіки, сумнозвісна культурна революція, політика реформ та відкритості Ден Сяопіня / 邓小平 / Dèng Xiǎnshèng – усе це мало величезний вплив не тільки на долю країни, але й на життя кожного митця.

Так, Чжоу Сяоянь, яка дуже успішно дебютувала на європейських сценах, а після повернення з Європи в 1947 році почала викладати в Центральній консерваторії, з початком культурної революції змушена була залишити Шанхай та фактично відмовитися від професійної діяльності. Тільки наприкінці 1970-х вона повернулася до викладання й виховала цілу плеяду видатних співаків, значна кількість яких займається викладацькою діяльністю, як їхній Вчитель. На це, зокрема, вказує Сун Яньін: «Сьогодні численні випускники класу професорки Чжоу Сяоянь викладають у низці вищих навчальних закладів країни і успішно виступають на світових оперних сценах. Чжоу Сяоянь – гордість Китаю» (Сун Яньін, 2016: 52)¹.

¹ На платформі Ютуб можна знайти записи кількох виступів Чжоу Сяоянь, аналіз яких є перспективою нашої роботи. Проте вже сьогодні можна звернути увагу на цікаві факти. По-перше, цих записів дуже мало й датовані вони 40-ми роками минулого століття (користувач, на каналі якого викладено запис китайської народної пісні «Вірш про червону квасоллю» / «Hongdou Ci» 紅豆詞, зазначає, що, ймовірно, це один з перших звукозаписів, зроблених у Китаї (Zhou Xiaoyan – Hongdou Ci, n.d.). По-друге, всі наявні записи співу Чжоу Сяоянь – це китайська музика, проте виконана в європейській манері. Ці записи можуть слугувати безперечним доказом існування так званого «китайського бельканто». Не менш

Зазначимо, що серед вихованців співачки – видатний баритон Ляо Чанюн / Liao Changyong / 廖昌永, який сьогодні очолює Шанхайську консерваторію.

Унікаючи зараз міркувань щодо сутності педагогічного методу Чжоу Сяоянь, який, безумовно, заслуговує окремого дослідження, звернемо увагу на важливий факт – саме її діяльність визначила розвиток оперного виконавства в Китаї. Адже в 1988 році за її ініціативою в Шанхаї розпочав роботу Центр оперного мистецтва імені Чжоу Сяоянь, спрямований на посилення міжнародних обмінів для досягнення такої якості підготовки молодих співаків, яка б забезпечила їхню успішність не тільки на Батьківщині, але й у провідних театрах світу. Чи вийшло досягнути такої амбітної мети? Спробуємо визначити це, дослідивши творчі біографії відомих китайських співачок, які позиціонують себе як представниці вокального амплуа, що зустрічається сьогодні не надто часто – колоратурного сопрано.

Назвемо серед таких Чжан Ліпін / Zhang Liping / 张立萍 (1965) – заступницю декана в Китайському університеті Гонконга / 香港中文大學 / The Chinese University of Hong Kong, чия біографія може слугувати чудовим прикладом позитивного впливу процесів глобалізації. Її викладачка з фаху Го Шучжєнь / Guo Shuzhen / 郭淑珍 навчалася в Радянському Союзі й за роки роботи в Уханьській консерваторії виховала цілу плеяду видатних китайських співаків, підготовка яких відповідає європейським стандартам *bel canto*. Одним з доказів цього є той факт, що в 1998 році студентку Чжан Ліпін було відібрано для участі в майстер-класах видатного тенора Пласідо Домінго. Крім того, вона мала честь співати з Маестро в одному концерті на площі Тяньаньмень. П. Домінго порадив молодій співачці продовжити навчання за кордоном й наступні кроки до слави вона зробила в класі канадської мецо-сопрано Філіс Маргарет Мейлінг / Phyllis (Margaret) Mailing в Академії музики Ванкувера / The Vancouver Academy of Music, а згодом – у рамках молодіжної програми оперного театру Ванкувера,

цікавим для досягнення специфіки музичного мислення видатної співачки є записи її уроку з Ляо Чанюн (Zhou Xiaoyan Taught Liao Changyong, n.d.).

коли виступила в партіях, що є знаковими для будь-якого колоратурного сопрано: Лючії з опери «Лючія ді Ламермур» Г. Доніцетті, Маргарити з опери «Фауст» Ш. Гуно, Лейли з опери «Шукачі перлин» Ж. Бізе. Це стало початком без перебільшення блискучої кар'єри, відомості про яку можна знайти на персональному сайті співачки (Prof. Zhang Liping, n.d.). Чжан Ліпін виступала на провідних оперних сценах (зокрема, у Метрополітен-опера та Паризькій національній опері, стала першою китайською співачкою, яка підписала контракт з легендарним холдингом звукозапису «Universal Music Group».

Зазначимо, що репертуар співачки дуже різноманітний. Крім «традиційних» колоратурних партій (Віолетта з опери «Травіата» Дж. Верді), вона співає партії, призначені для так званих «середніх» сопрано. Зокрема, її називають однією з найкращих Мадам Батерфляй. У публікації з промовистою назвою «Цілком космополітичний “Метелик”», що вийшла в газеті «Лос-Анджелес таймс» / «The Los Angeles Times» у 2008 році, знаходимо міркування щодо того, чи «її ця партія»: «“Багато людей кажуть, що ця роль занадто важка для мого голосу”, – сказала Чжан, чий репертуар складається здебільшого з бельканто та ліричних партій. “Але я знаю, як налаштуватися на партію, незважаючи ні на що. Я впевнена в собі, бо я хороша музикантка. Я можу зіграти “Батерфляй” краще, ніж багато співаків”» (Rich, 2008).

Зазначимо, що на платформі Ютуб можна знайти достатньо велику кількість записів співачки, які свідчать про її непересічну виконавську майстерність, що дозволяє їй переконливо звучати у партіях, що традиційно відносять до різних підтипів сопрано: колоратурного та сопрано-*spinto*.

Ще одне колоратурне сопрано, вихованка класу Го Шучжэнь – це У Біся / Wu Bixia / 吴碧霞 (1975), яка почала навчання співу як виконавиця в народній манері. Саме в цій ролі вона стала відомою вже у віці 20 років, ставши не тільки переможницею численних конкурсів вокального мистецтва, а й співачкою, яка презентувала публіці сольний альбом. Проте згодом сфера інтересів У Біся поступово змінилася, й вона вирішила серйозно займатися академічним вокалом,

чому сприяли й поради американської співачки Кармен Балтроп / Carmen Arlene Balthrop, на майстер-класах якої У Біся представила надскладну сцену Віолети з опери «Травіата» Дж. Верді.

Зазначимо, що традиційному китайському співу, що став основою мистецького синтезу в Пекінській опері, притаманна манера звуковидобування, яка принципово відрізняється від тієї, що є засадничою в *bel canto*. На це вказує, зокрема, Чжоу Ї, наголошуючи, що «китайський співак, який прагне вдосконалюватися в європейському вокальному мистецтві, змушений перебудовувати весь артикуляційний апарат, без чого неможливо оволодіти бельканто як базовою вокальною технікою» (Чжоу Ї, 2021: 163). Проте творча діяльність У Біся є прикладом того, що співак може успішно поєднувати обидві манери співу. До того ж, вона першою в Китаї закінчила консерваторію відразу по двох відділеннях – народного та академічного вокалу (а це нечасте явище не тільки в Китаї, але й у європейських країнах).

Сьогодні можна сміливо стверджувати, що кар'єра співачки склалася успішно: вона виграла декілька престижних вокальних конкурсів, виступала в європейських оперних театрах, викладає в Пекінській консерваторії / China Conservatory of Music, Beijing. Проте маємо визнати, що найбільш популярною вона є на Батьківщині й саме завдяки виконанню китайської музики. Отже, можна вказати, що в її творчій долі важливішим є збереження традиційного спадку, а не захоплення культурою інших країн. Сун Яньін зазначає: «Рідкісна індивідуальність артистичного обдарування цієї співачки полягає в універсальності її таланту. Її виконання сприймається поціновувачами вокального мистецтва як жива, незмінної цінності художня спадщина, що має однаковий художній вплив як при виконанні оперної класики, так і народних китайських пісень. Коли співає У Біся, неможливо фіксувати свою увагу на власне вокалі – на високих нотах або складних пасажах, її виконання захоплює слухачів справжньою глибиною створених образів, їх життєвою силою та глибиною характерів» (Сун Яньін, 2016: 72).

Ще одна співачка, чия життєтворчість, на наш погляд, може слугувати прикладом того, що глобалізація є важливим фактором становлення та розвитку індивідуальних виконавських стилів, – це Каролін Чжан Юй / Zhang Yu Carolyn / 张瑜. На офіційному сайті співачки знаходимо відомості про те, що вона закінчила Сіанську консерваторію музики в Китаї / Xi'an Conservatory of Music (однак немає інформації про викладача з фаху), а після цього – магістратуру в Сегедському університеті / Szegedi Tudományegyetem в Угорщині. Нам не відомі обставини, що визначили настільки радикальні зміни в житті співачки, проте наслідки їх цілком позитивні.

Позиціонуючи себе як єдину в Угорщині китайську співачку та викладачку вокалу, Чжан Юй веде активну концертну діяльність, співаючи в оперетах та операх. Своєю місію співачка вважає роботу «культурним послом Угорщини в Китаї, цієї мети вона досягає, навчаючи китайських громадян угорським народним пісням і танцям. Вся її різноманітна музична діяльність присвячена сприянню культурному обміну та взаєморозумінню між Китаєм та Угорщиною» (Zhang Yu Carolyn, n.d.).

Зазначимо, що на платформі Ютуб можна знайти достатньо велику кількість записів співачки, проте не можна сказати, що вони є дуже популярними. Так, запис сцени Травіати «Sempre libera» з першого акту однойменної опери Дж. Верді (Zhang Yu Carolyn | “È strano!..., n.d.) набрав тільки 53 перегляди, сцени Адель (з «Летючої миші» Й. Штрауса), зроблений у 2019 році на концерті, що пройшов в рамках Тижня культури Китаю в Угорщини – 67 (Hunar Operett - Denevér: Kacagó dal (Adele áriája)..., n.d.), Арії Ліу «Tu, che di gel sei cinta» з опери «Турандот» Дж. Пуччіні – 123 перегляди (Zhang Yu Carolyn | Puccini | Opera Turandot..., n.d.), Арії Лакме «L’Air des clochettes» з однойменної опери Л. Деліба – 1093 (Délibes: lakmé – Csengettyű Ária..., n.d.), найвідомішої партії з репертуару колоратурних сопрано – Цариці Ночі з опери «Чарівна флейта» В. Моцарта – 3170 переглядів (Zhang Yu Carolyn: Mozart, Die Zauberflöte..., n.d.). Ці записи, зроблені, вочевидь, на різних етапах творчого розвитку

співачки, свідчать про те, що вона має гарну європейську школу співу, доволі технічно й достатньо легко бере верхні ноти.

Водночас цікавим видається факт, що широку аудиторію, із зрозумілих, на нашу думку, причин дуже цікавлять інші записи співачки – китайської або угорської музики. Так, запис 2023 року пісні «Ти прекрасна, прекрасна, Угорщино» має 3478 переглядів (Jó ebédhez szól a nóta, 2021.03.31), а от невеличкий репортаж про виступ Каролін Чжан Юй, яка не тільки співала, але грала на китайській арфі в дуєті з Cserkész Gábor, який грав на монгольській скрипці, набрав більше 15000 переглядів (Kínai énekesnő a csitári hegyek alatt..., n.d.). Це можна пояснити тим, що, попри той факт, що світ стає все більш відкритим, і, здається, за допомогою сучасних засобів комунікації можна побачити / почути чи не кожен куточок планети, глядача все ж таки дуже приваблює щось особливе, національно забарвлене, щось, що збагачує чуттєвий та інтелектуальний досвід.

Висновки.

Узагальнюючи, зауважимо, що процеси глобалізації значно впливають на розвиток людства, зокрема у сфері культури. На прикладі творчості китайських сопрано, завдяки систематизації фактів їхніх творчих біографій, можна дійти висновку, що відкритість кордонів, можливість навчання та сценічної кар'єри в інших країнах, збагачення власного культурного багажу через засвоєння досвіду інших народів є дуже важливим стимулом розвитку сучасних митців та національних виконавських шкіл. Водночас, неможливо не відмітити, що останнім часом все більший інтерес викликає традиційна культура, презентація якої може стати чинником, що зумовлює успішність вокаліста, його затребуваність не тільки на Батьківщині, але й в інших країнах світу.

ЛІТЕРАТУРА

Сун Яньїн (2016). *Інтеграція європейських традицій співу у вокальну школу Китаю*. (Дис. ... канд. мистецтвознавства). Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Львів. <https://lnma.edu.ua/wp-content/uploads/2016/03/dysstertacyja-sun-janyin.pdf>

- Ці Мінвей. (2018). *Жанрово-стильові пріоритети професійної підготовки вокалістів Китаю на етапі глобалізації*. (Дис. ... канд. мистецтвознавства). Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків.
- Чжоу Ї (2021). *Індивідуальний виконавський стиль в умовах глобалізації (на прикладі творчості китайських співаків)*. (Дис. ... канд. мистецтвознавства). Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка; Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Суми; Харків. https://sspu.edu.ua/images/2021/docs/dis/chzhou_yi_dis_ok_e8963.pdf
- Délibes: lakmé – Csengettyű Ária – “Ah! Oú va la jeune indone”. (n.d.). *Youtube.com*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=cZzS1jh728g>
- HungarOperett – Denevér: Kacagó dal (Adele áriája) – Zhang Yu Carolyn (n.d.). *Youtube.com*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4Zj9tFn8mTU>
- Jó ebédhez szól a nóta. (2021.03.31). Énekel: Zhang Yu Carolyn. Szép vagy gyönyörű vagy Magyarország *Youtube.com*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=dvntDCAh8xE>
- Kínai énekesnő a csitári hegyek alatt... (n.d.). *Youtube.com*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=gxuSX7TQxEA>
- Prof. Zhang Liping (n.d.). *School of Music The Chinese University of Hong Kong, Shenzhen Conservatory of Music*. URL: <https://music.cuhk.edu.cn/en/faculty/zhang-liping>
- Rich, F. (2008, October 1). Chinese soprano brings operatic passion to L. A. *Los Angeles Times*. URL: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm 2008 oct 01-et-zhang1-story.html>
- Turnbull, R. (2010, March 5). In China, a diva has risen. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2010/03/05/arts/05iht-madame.html>
- Zhang Yu Carolyn | "È strano!... Sempre libera"; La traviata; Giuseppe Verdi (n.d.). *Youtube.com*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RwpN3sb8UIE>
- Zhang Yu Carolyn | Puccini | Opera Turandot — Liu aria “Tu che di gel” (n.d.). *Youtube.com*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=UtjoqoAXNM4>
- Zhang Yu Carolyn: Mozart, Die Zauberflöte, Königin der Nacht (n.d.). *Youtube.com*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Am4ULNYD3Hg>
- Zhang Yu Carolyn (n.d.). *Zhangyucarolyn.com*. URL: <https://zhangyucarolyn.com/about/>
- Zhou Xiaoyan – Hongdou Ci 周小燕 – 紅豆詞 (n.d.). *Youtube.com*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=LZRbC_Fi0wM&list=RDEMP4Ce2UhRkShqwtPh6Y802A&start_radio=1

周小燕教授教廖昌永唱 多情的土地 [Zhou Xiaoyan Taught Liao Changyong]. (n.d.). *Youtube.com*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=fUcKS56JfY0&list=PL-M3hDifAYKXJcvHObYrkvwOFxTvrpkh_

REFERENCES

- Ci, Minwei. (2018). *Genre and style priorities of professional training of Chinese vocalists at the stage of globalization*. (PhD diss.). Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts. Kharkiv [in Ukrainian].
- Délibes: lakmé – Csengettyű Ária – “Ah! Oú va la jeune indone” [Délibes: Lakme – Bell Aria – “Ah! Where is the young Indian?”] (n.d.). *Youtube.com*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=cZzS1jh728g> [in Italian, in Hungarian].
- Hungar Operett – Denevér: Kacagó dal (Adele áriája) – Zhang Yu Carolyn [Hungarian Operetta – Bat: Laughing Song (Adele's aria) – Zhang Yu Carolyn] (n.d.). *Youtube.com*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4Zj9tFn8mTU> [in Hungarian].
- Jó ebédhez szól a nóta. (2021.03.31). Énekel: Zhang Yu Carolyn. Szép vagy gyönyörű vagy Magyarország [The song is for a good lunch. (2021.03.31). Sung by: Zhang Yu Carolyn. You are beautiful, you are Hungary]. *Youtube.com*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=dvntDCAh8xE> [in Hungarian].
- Kínai énekesnő a csitári hegyek alatt... [Chinese singer under the Citár Mountains...] (n.d.). *Youtube.com*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=gxuSX7TQxEA> [in Hungarian].
- Prof. Zhang Liping (n.d.). *School of Music The Chinese University of Hong Kong, Shenzhen Conservatory of Music*. URL: <https://music.cuhk.edu.cn/en/faculty/zhang-liping> [in English].
- Rich, F. (2008, October 1). Chinese soprano brings operatic passion to L.A. *Los Angeles Times*. <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2008-oct-01-et-zhang1-story.html> [in English].
- Sun, Yanin. (2016). *Integration of European singing traditions into the Chinese vocal school*. (PhD diss.). Mylola Lysenko Lviv National Music Academy. Lviv. <https://lnma.edu.ua/wp-content/uploads/2016/03/dyssertacyja-sun-janyan.pdf> [in Ukrainian].
- Turnbull, R. (2010, March 5). In China, a diva has risen. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2010/03/05/arts/05iht-madame.html> [in English].
- Zhang Yu Carolyn | “È strano!... Sempre libera”; La traviata; Giuseppe Verdi (n.d.). *Youtube.com*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RwpN3sb8UIE> [in Italian].

- Zhang Yu Carolyn | Puccini | Opera Turandot – Liu aria “Tu che di gel” (n.d.). *Youtube.com*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=UtjoqoAXNM4> [in Italian].
- Zhang Yu Carolyn: Mozart, Die Zauberflöte, Königin der Nacht (n.d.). *Youtube.com*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Am4ULNYD3Hg> [in German].
- Zhang Yu Carolyn (n.d.). *Zhangyucarolyn.com*. URL: <https://zhangyucarolyn.com/about/> [in English].
- Zhou Xiaoyan - Hongdou Ci (n.d.). *Youtube.com*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=LZRbC_Fi0wM&list=RDEMP4Ce2UhRkShqwtPh6Y802A&start_radio=1 [in Chinese].
- Zhou Xiaoyan Taught Liao Changyong. (n.d.). *Youtube.com*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=fUcKS56JfY0&list=PL-M3hDifAYKXJcvHObYrkvwOFxTvrpkh_ [in Chinese].
- Zhou, Yi. (2021). *Individual performance style in the conditions of globalization (on the example of the creativity of Chinese singers*. (PhD diss.). Sumy A. S. Makarenko State Pedagogical University; Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts. Sumy; Kharkiv. https://sspu.edu.ua/images/2021/docs/dis/chzhou_yi_dis_ok_e8963.pdf [in Ukrainian].

Jiang Qin

Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts,
postgraduate student, the Department of Interpretation and Analysis of Music
e-mail: 923225851@qq.com
ORCID iD: 0000-0003-126107895

The creativity of Chinese sopranos in the aspect of globalization processes

Statement of the problem. *Globalization is an integral part of modern life in all its dimensions – political, economic, and social. That is why the originality of expression, the cherishing of the traditional is becoming a trend today, reflecting a conscious resistance to unification and standardization. At the same time, the opposite processes are also quite powerful – attempts to master and appropriate the heritage of other countries and civilizations. This is exactly what we observe in the musical culture of contemporary China.*

Objectives, methods and novelty of the research. *The purpose of the article is to determine how globalization processes affect the individual development trajectories of specific artists on the example of the creativity of prominent sopranos. The innovative component of the research is the review and systematization of the facts*

of the creative life of outstanding Chinese sopranos in the light of the dialectics of globalization processes of modernity. The research is based on the principle of historicism, general scientific methods of induction and systematization, as well as the biographical method.

Research results. The beginning of the XX century may be regarded as a distinctive point of departure for the long and complex process of interaction between Chinese traditions and those of Western Europe, a process that proved particularly challenging within the sphere of vocal culture. Mastering the *bel canto* tradition required considerable time and the dedicated efforts of outstanding Chinese artists. One such Teacher whose importance cannot be exaggerated is Zhou Xiaoyan (1917–2016), a *coloratura* soprano whose pedagogical work determined the formation of the national school of academic vocal training and influenced the development of opera performance in China, as evidenced by the work of prominent Chinese singers. Here are just a few of them. Zhang Liping (1965), who was selected to take part in master classes with the outstanding tenor Plácido Domingo in 1998. She made her next steps to fame in the class of the Canadian mezzo-soprano Phyllis (Margaret) Mailing at The Vancouver Academy of Music, and later in the youth program of the Vancouver Opera House. Zhang Liping has performed at leading opera houses (including the Metropolitan Opera and the Opéra National de Paris) and was the first Chinese singer to sign a contract with the legendary Universal Music Group. Another *coloratura* soprano is Wu Bixia (1975), who began her vocal training in the folk singing tradition, a practice fundamentally distinct from *bel canto*. Nevertheless, Wu Bixia's artistic career exemplifies the possibility of successfully integrating both traditions. She has gained the greatest popularity in her homeland, primarily owing to her performances of Chinese music. Another singer whose artistic trajectory may serve as an illustration of globalization as a significant factor in the formation of an artist is Zhang Yu Carolyn. Presenting herself as the only Chinese singer and vocal instructor in Hungary, Zhang Yu pursues an active concert career, performing in both operettas and operas. While her recordings of Western European operatic classics have not gained wide popularity, greater public attention has been drawn to her recordings of Chinese and Hungarian music.

Conclusion. Thus, it may be confidently asserted that the openness of borders, the possibility of studying and pursuing a career in other countries, and enrichment through the appropriation of the experience of other nations are highly significant factors in the development of contemporary artists and national performing schools.

Key words: globalization; musical culture; vocal art; works of Chinese sopranos; vocal schools.

Стаття надійшла до редакції 19 травня 2025 року